

För Sveriges landsbygder

– en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd
(SOU 2017:1)

Foto: Rebecka Rynefelt

**Hela Sverige
ska leva!**

Hela Sverige ska leva REMISSVAR

För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd (SOU 2017:1)

Den parlamentariska landsbygdskommittén har gett sitt slutbetänkande "För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd (SOU 2017:1)" till landsbygdsminister Sven-Erik Bucht. Här inkommer Hela Sverige ska leva med sitt remissvar.

Vi vill inleda med att säga att det är en bra och gedigen utredning som beaktar många politikområden för Sveriges landsbygder. Detta är bra. Det skulle vara olyckligt om bara ett fåtal delar av utredningens förslag blev genomförda. Det behövs insatser som stärker landsbygden och skapar likvärdiga förutsättningar för den att utvecklas. Vi kommer att beskriva våra synpunkter på alla de 75 förslag som getts samt reflektera över vad vi tycker saknas. Slutbetänkandet refereras till som "landsbygdsutredningen" eller "utredningen". För att de som läser vårt remissvar ska förstå våra synpunkter har vi tagit med de texter som finns i förslagen och kommenterat dessa. Det gör att remissvaret blir omfattande, men begripligt även för dem som inte läst hela utredningen.

Det unika med denna utredning är att man försöker ta ett samlat grepp på landsbygdspolitiken. Det är mycket glädjande att alla partier i riksdagen står bakom slutbetänkandet då det skapar förutsättningar för en bred parlamentarisk överenskommelse som kommer att hålla flera årtionden framöver.

Det är viktigt att påpeka att landsbygdsutredningens förslag inte ska beaktas som ett "stort stödpaket till glesbygden" utan som ett steg i rätt riktning till likvärdiga förutsättningar för hela landet. Det ska också ses som en satsning på utveckling i hela landet.

Kommittén har i sitt förra delbetänkande, som kom i våras, gjort en bra beskrivning och analys av vad som hänt på de svenska landsbygderna de senaste 30 åren. Tidigare insatser för landsbygden har varit otillräckliga. Landsbygdens förutsättningar har förändrats gradvis under många år. Urbaniseringen med inflyttning till städer från gles- och landsbygder har pågått under lång tid. Det är en global trend som även varit stark i vårt land och som har förändrat landsbygdernas förutsättningar.

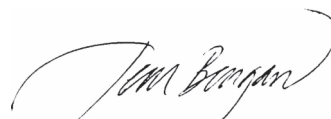
Vi önskar att så många av förslagen genomförs så snart som möjligt och att man inte väntar på den nya mandatperioden. Då alla partier är överens borde det vara möjligt att få igenom många av förslagen i riksdagen.

Åse Classon
Ordförande

Staffan Nilsson
Ordförande

Terese Bengard
Verksamhetschef

ÖVERGRIPANDE SYNPUNKTER

Landbygdsutredningen är omfattande, men vi kan ändå sakna en *tydligare vision* och en *högre ambition*. Då detta politikerområde varit eftersatt under många decennier är det hög tid att göra mer kraftfulla insatser och detta under en längre tid och med successivt ökade ambitioner. Vi saknar delvis perspektivet där vi riktar blicken mot framtidens landsbygder. I beskrivningar av dessa haltar det betänkligt och det saknas möjliga scenarier för framtidens landsbygder i Sverige; helt enkelt en modern framtidsbild av ett land i balans. En fortsättning bör vara att skissa på olika scenarier och försöka förstå vad vi kan göra mer effektivt och långsiktigt inom flera områden som klimatfrågor, demografi, migration, matförsörjning, hållbara landsbygder etc.

Utgångspunkten i utredningen är likvärdiga möjligheter. Vi skulle kunna tycka att ambitionen höjs och att man på ett ännu tydligare sätt beskriver vad landsbygden tillför till landet som helhet, men också de konsekvenser som Sverige skulle stå inför om landsbygden avfolkas.

För övrigt är det övergripande målet och delmålen väl formulerade. De täcker också de områden som behövs.

Avsaknad av underifrånperspektiv

Vi har förståelse för att detta är en statlig utredning och att den inte har makt att kunna påverka andra instanser än stat, regering, myndigheter och statliga bolag samt länsstyrelser. Men det finns ändå en avsaknad av ett underifrånperspektiv i landsbygdsutredningen. Man hade tydligare kunnat beskriva en önskan om hur civilsamhället, kommuner och andra aktörer ska delta i detta historiska skifte av landsbygdspolitiken.

Det genomgripande synsättet är ett ovanifrånperspektiv vilket gör att man kan uppfatta skrivningarna som att de saknar utgångspunkt i den del ”där verkstaden ska ske”. Vi kommer på några punkter framhålla vikten av att göra civilsamhället delaktigt i detta arbete. Det är en viktig faktor för att det ska fungera. Vi föreslår även att resurser omfördelas till det arbete som civilsamhället kan göra så att det inte fastnar inom statliga verk och myndigheter.

Vi saknar också delvis barn- och ungdomsperspektivet i utredningen. Detta perspektiv är viktigt att ta med då det är förutsättningen för framtida generationer att leva, verka och bo i hela Sverige.

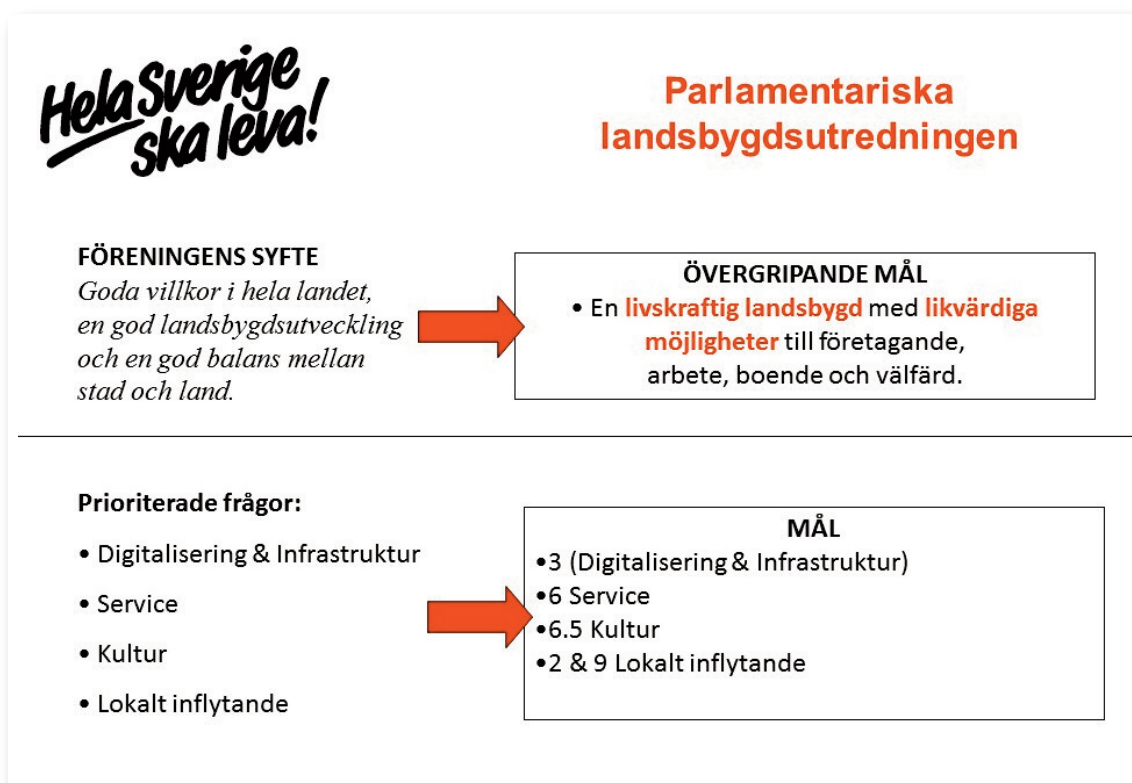
Hela Sverige ska leva

Hela Sverige ska leva är en organisation som har jobbat med landsbygdsfrågor i över 25 år. Vi har suttit med i expertgruppen för landsbygdsutredningen och drivit frågor om goda villkor för hela landet.

Vi har jämfört våra syften och prioriterade frågor med landsbygdsutredningen och ser att de överensstämmer väl. Vi kan också se att många av de frågor som vi har i vårt landsbygdspolitiska program är med i utredningen.

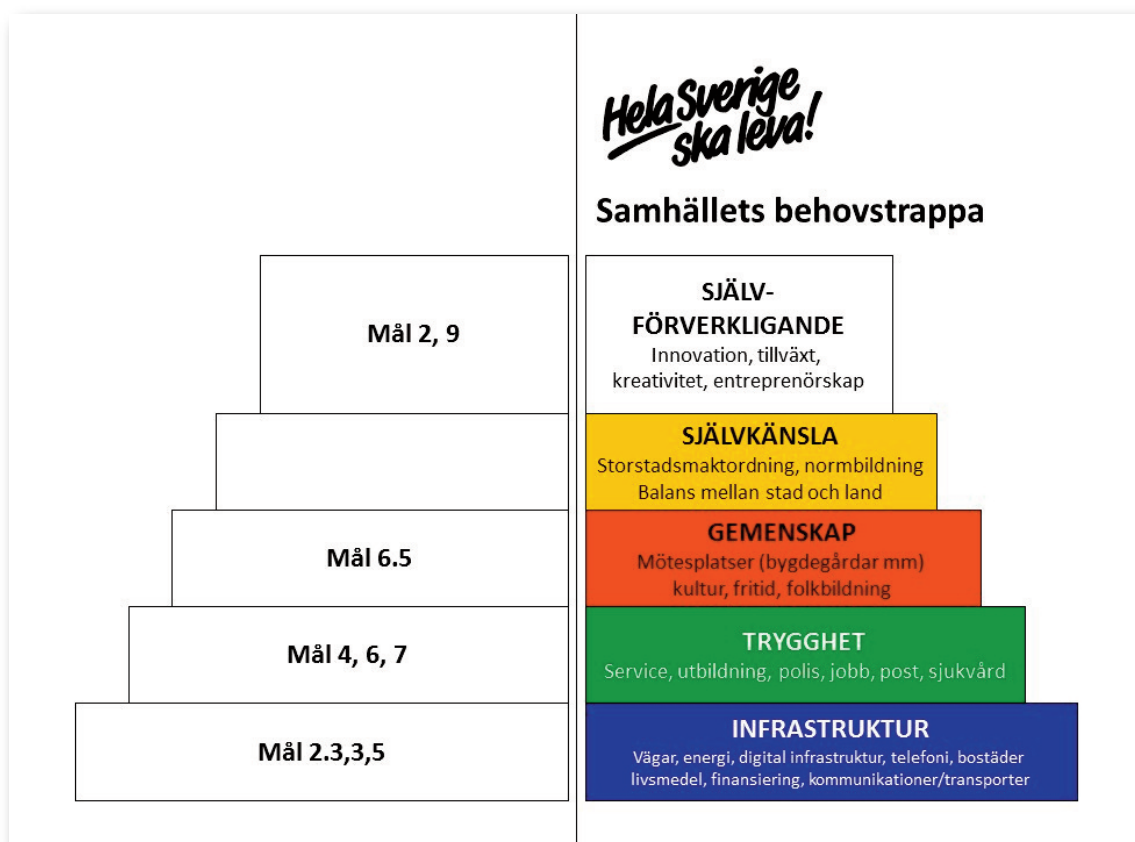
Vår utgångspunkt är våra lokala utvecklingsgrupper och hur dessa förslag kommer att kunna leda till likvärdiga möjligheter för utveckling oavsett bostadsort.

Landsbygden är en viktig del av Sverige och för att ha ett väl fungerade land. Under många decennier har dessa frågor nedprioriterats och många uppfattar att man behandlat landsbygden styvmoderligt. Därför är det glädjande att utredningen nu kommer och den behövs verkligen. Vår farhåga är att den som så många andra utredningar kommer att hamna i en bokhylla och att förslagen inte blir genomförda. Det får inte ske.

Samhällets behovstrappa

Vi har tagit fram en modell som vi kallar samhällets behovstrappa (baserad på Maslows behovstrappa). Där finns de beståndsdelar som krävs för ett väl fungerade samhälle samt för att skapa innovation och kreativitet. Vi kan se att utredningen (se nummer för respektive kapitel på vänster sida) berört alla delar utom en i behovstrappan.

Urban norm

Utredningen saknar helt begreppet och erkännandet av att det finns en urban norm i dagens samhälle. Detta är något som borde läggas till för att förtydliga den maktordning som idag finns mellan stad och land och sätta ord på den.

I utredningen finns ett flertal exempel på och omskrivningar av urban norm. Till exempel belyser utredningen avsaknaden av landsbygdsanalys och indikerar, men utan att tydligt skriva ut, att normer styr ställningstaganden som bland annat påverkar utveckling och finansiering av näringslivet (sidorna 93-94). Medvetenheten om en storstadsnorm lyser också igenom när man beskriver hur prioriteringar i infrastruktur styrs (sidorna 107-109). På sidan 166 beskrivs arbetet med kultur och hur okunskap om landsbygderna påverkar detta, och på sidan 204 och framåt beskrivs landsbygdsdelegationens arbete som just en metod för att motverka den urbana normens påverkan på samhällets prioriteringar och värderingar.

Den urbana normen ställer till svårigheter även för Landsbygdsutredningen. Till exempel hänvisar man till Långtidsutredningen och tvingas då använda uttryck som beskriver vissa platser som "avlägst belägna". Nu har man visserligen i denna utredning satt citationstecken runt dessa uttryck för att påvisa deras värderande beskrivning, men det är ett exempel på att denna norm finns i alla led och att dess inflytande gör så att till och med Landsbygdsutredningen måste använda sådana här obegripliga benämningar.

Landsbygdsutredningen består av flera delar som tangerar ämnet urban norm, men benämner den inte vid dess rätta namn. Det skulle behövas mer forskning och fler konsekvensanalyser av hur vi påverkas av den urbana normen, vilket borde vara lika naturligt som att göra en jämställdhetsanalys av alla förslag.

Det är av största vikt att Sveriges landsbygder får en egen ställning i landet och inte bara betraktas som ett sätt för städerna att få mat, eller enbart som stadens fritidsområde.

Därför föreslår vi att det adderas ett kapitel som är dedikerat till detta ämne och som beskriver den urbana normen. Övriga synpunkter om detta kommer i respektive förslags remissvar nedan. För att citera utredningen: "Den som inte ser och erkänner att geografin har betydelse kan heller inte förstå de utmaningar men också den potential som är knutna till en viss typ av geografi" (sid 194).

Bara en sådan enkel sak som att ordet "landsbygdspolitik" markeras som ett felstavat ord i stavningsprogram säger oss att vi har ett långt arbete framför oss.

2. Näringsliv och företagande

2.3 DELMÅL

Landsbygdernas förutsättningar tas till vara för att skapa ett mångsidigt, konkurrenskraftigt och hållbart näringsliv med god förmåga till förnyelse.

GENERELLA SYNPUNKTER

Vi uppfattar att utredningen ger uttryck för ett snävt sätt att se på företagande på landsbygden. Tyngden ligger för mycket på de gröna näringarna när man beskriver företagandet. Det är visserligen en bra och särskild resurs att vi har dessa förutsättningar för att vara producenter av hållbar energi, export av viktiga råvaror, producenter av mat och så vidare, men Hela Sverige ska leva tycker det är viktigt att man ser helheten av företagande på landsbygden, där de gröna näringarna står för en mindre andel av det totala näringslivet.

Det är också viktigt med utgångspunkten att både kvinnor och män ska kunna finna arbete i hemorten, för att kunna behålla befolkningen.

Vi tycker att man ska utreda återbering från naturresurser som vindkraft, vattenkraft, gruvnäring och skogsbruk, i syfte att utveckla nationella riktlinjer för optimerad resursförvaltning. Det kan handla om att omfördela viss nationell beskattningsrätt till den kommunala/lokala nivån, återföring av naturresursavgifter och förbättrade möjligheter för delägande. Detta skulle kunna innebära utveckling av incitament för fördjupad demokrati, ökat engagemang, bättre naturvård samt allmänt förbättrade möjligheter för landsbygdsutveckling.

2.3.1 Tillgång till finansiellt kapital

ALMI Företagspartner AB:s uppdrag förstärks med ett ytterligare fokus som riktas mot företag i de glesa och mycket glesa landsbygdskommunerna. I synnerhet ska de platsbundna näringarna och till dem relaterad näringsverksamhet uppmärksammas. (förslag 1)

Det nationella utvecklingsbolaget Saminvest AB ges ett tydligare samhällsuppdrag att säkerställa att investeringar sker bland målgrupper, branscher och i geografiska områden där behovet av marknadskompletterande finansiering är som störst. Saminvest ska säkerställa investeringar i Sveriges sju nordligaste län. Representanterna i Saminvest styrelse ska ha kunskaper om näringslivsutveckling i såväl glesa som täta strukturer. (förslag 2)

Saminvest AB ges i uppdrag att investera i företag för tillväxt och förnyelse av ekosystem-tjänstproducerande verksamhet i syfte att främja en snabbare omställning till en fossilfri och biobaserad samhällsekonomi. (förslag 3)

KOMMENTAR

Vi stödjer förslaget där ALMI och Saminvest ska ges ett förtydligt uppdrag att stödja hela landet, samt att Vinnova ges ett tydligare uppdrag, men vi är tveksamma till om förmågan att snabbt ställa om dessa myndigheter finns. Man bör ha i åtanke att det kommer att behövas rejäl styrning då dessa aktörer är relativt ovana att verka i landsbygder och vi ser att det troligtvis behövs mer stöd för att de ska klara dessa uppgifter. Vi och våra samarbetsorganisationer har gedigna erfarenheter av metoder och arbetssätt för att stärka kapitalförsörjningen i landsbygder och bidrar gärna med dessa för att stötta ALMI, Vinnova och Saminvest i detta viktiga arbete.

Det finns ett övergripande synsätt som utgår ifrån en urban norm som gör att landsbygdsföretagande inte premieras. Detta märks bland annat i det misslyckade försöket med Inlandsinnovation. Detta kan jämföras med den undersökning som gjorts som visar att kvinnors företagande missgynnas av underliggande strukturer.

<http://publikationer.tillvaxtverket.se/ProductView.aspx?ID=2026>

Kapitalförsörjningen bör ytterligare stärkas genom att man tar bort hinder för mindre kreditinstitut och sparkassor att förvalta lokalt kapital. Utredningen har identifierat att bankerna är en viktig aktör och påpekar att det är ett problem att de drar sig tillbaka från landsbygden (sidan 77). Ett verksamt sätt att åtgärda detta, som komplement till ett utökat statligt stöd, är att prioritera mindre kreditinstituts och sparkassors möjligheter att verka genom att anpassa regelverken efter deras förutsättningar. På så sätt kan man behålla företag och privat kapital lokalt, vilket gör att värden som skapas i lokalsamhället kan återinvesteras och bidra till ökade investeringar i verksamheter som man lokalt bedömer behövs och bör utvecklas i landsbygderna.

Det är också så att många kommuner till exempel har en uppdelning på hur man hanterar företagande. Det "vanliga företagandet" hanteras av näringslivskontoret och landsbygdsföretagandet hanteras av en landsbygdsutvecklare. Detta går igen i fler sammanhang, men är ytterligare ett sätt att illustrera den urbana normen.

2.3.2 Förnyelse och innovation

Vinnova ges i uppdrag att ta fram arbetssätt för att skapa förutsättningar för innovationer för företag i landsbygderna genom att bland annat vidareutveckla sitt arbete med att nå ut med innovationsstöd via rådgivare och forskare som är närvarande i landsbygderna och särskilt stödja innovationer som utvecklar lösningar och produkter för en snabbare omställning till en biobaserad samhällsekonomi. (*förslag 4*)

KOMMENTAR

Det är bra om detta vidgas så att det ges större utrymme för sociala innovationer. Vi tycker att skrivelsen är för snäv när innovation bara ska handla om snabbare omställning till en biobaserad samhällsekonomi. På landsbygden finns det betydligt fler innovationer att ta tillvara. Skrivningen/uppdraget bör därför vidgas till att omfatta även sociala innovationer.

Erfarenheterna från landsbygdsprogrammets nuvarande åtgärder med innovationsgrupper och europiskt innovationspartnerskap (EIP) tillvaratas och vidgas till fler näringar och företagande i landsbygder än nuvarande avgränsning. (*förslag 5*)

KOMMENTAR

Det är klokt att vidga erfarenheter och att tolka innovationsgrupper och EIP vidare än Sveriges alltför begränsade fokus på de agrara näringarna.

2.3.3 Omställning till hållbar utveckling

Jordbruksverket, i samråd med Skogsstyrelsen, Vinnova och Naturvårdsverket, ges i uppdrag att identifiera hur kommande landsbygdsprogram kan bidra till omställningen till en biobaserad samhällsekonomi i linje med målen i Agenda 2030 samt målen om ett fossilfritt samhälle. Insatser i landsbygdsprogrammet ska även syfta till att stärka sambanden och utbytet mellan stad och land. (förslag 6)

KOMMENTAR

Jordbruksverket har vid tidigare omstrukturering av landsbygdsprogrammet misslyckats med sitt uppdrag att omfatta alla landsbygder samt att förenkla administrationen kring programmen. Det har resulterat i vita fläckar och en överhängande risk att alla medel som finns i nuvarande program inte kommer kunna nyttjas då det är svårt att ansöka, administrera och ta del av de medel som finns. Detta gäller särskilt för mindre föreningar och organisationer. Det har hämmat utvecklingen på landsbygden där medlen behövs som mest. Det finns också intressekonflikter mellan vissa landsbygdsintressen och Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket. Om dessa aktörer ges för stor makt vid utformningen av det kommande programmet, kan det bidra till fortsatta problem.

Landsbygderna har en viktig roll att fylla i omställningen till ett hållbart samhälle. Utredningen beskriver under 2.1 hur landsbygdens resurser kan användas till detta, och vi håller med, men ser att de goda intentionerna inte räcker.

Förslag 2.3.3, Omställning till hållbar utveckling, har ett för snävt fokus och lämnar lokalsamhällets bidrag till omställningen utanför.

Med tanke på hur centralt begreppet hållbarhet är i utredningen, är det anmärkningsvärt att det inte finns någon definition av vad kommittén menar med det i texten. På sidan 54 står att Naturvårdsverket ska säkerställa hållbarhet i relation till miljö- kvalitetsmål och generationsmålet, och på sidan 83 står att Sverige ställt sig bakom de 17 hållbarhetsmålen och Parisavtalet. Även om detta i viss mån kan ses som förtydligande av vad man menar med hållbarhet säger det ingenting om visionen i utredningen. Detta gör det svårt att bedöma vilken roll man menar att landsbygderna har i utvecklingen till ett hållbart samhälle. En risk vi ser är att landsbygdernas resurser kommer att användas på ett sätt som inte kommer landsbygderna till godo.

Vi saknar en diskussion om den kollaborativa och den cirkulära ekonomins utveckling, och tycker det är för mycket fokus på den agrara ekonomin. Vi önskar att man också lyfter in digital kommunikation som ett sätt att sätta fokus på hur vi ska nyttja och ställa om samhället med den digitala tekniken som motor.

Offentlig upphandling ska innehålla krav som motsvarar våra svenska miljökrav och regler för djurskydd. (förslag 7)

KOMMENTAR

Vi ser att det är viktigt att koppla livsmedelsstrategier på regional och statlig nivå till offentlig upphandling.

Aktörerna som ska samarbeta genom regionala exportcentra och Visit Sweden får i uppdrag att genomföra riktade insatser för att hjälpa företag i landsbygderna, i synnerhet de glesa och mycket glesa landsbygderna, att öka sina exportandelar. (*förslag 8*)

KOMMENTAR

I de kontakter som vår rörelse i olika sammanhang haft med Visit Sweden har ett mycket urbant synsätt framträtt. Det är bra att Visit Sweden får ett utökat uppdrag, men viktigt att följa upp att de genomför det.

2.3.4 Näringspaket till kommuner med extra stora utmaningar

Ett paket med åtgärder, som förstärker varandra, ska riktas till 23 kommuner i norra och mellersta Sverige. I dessa kommuner har företagen särskilt svårt att utveckla sina företag på grund av långa avstånd, och på grund av att de finns i en glest befolkad arbetsmarknadsregion där näringslivet har förhållandevis begränsad branschbredd. Paketet ska komplettera befintliga insatser i stödområde A. Det ska omfatta de nya landsbygdsgenerella åtgärderna som vi föreslår i form av 100-procentigt utbyggd digital infrastruktur, ökad tillgång till högre utbildning, omlokalisering av statliga jobb samt innovations- och exportfrämjande insatser. De 23 kommunerna med störst utmaningar är: Pajala, Övertorneå, Överkalix, Jokkmokk, Arjeplog, Arvidsjaur, Sorsele, Storuman, Malå, Norsjö, Lycksele, Vilhelmina, Dorotea, Åsele, Strömsund, Ragunda, Bräcke, Berg, Härjedalen, Älvdalen, Malung/Sälen, Vansbro, Torsby. (*förslag 9*)

Särskilda åtgärder riktade till de 23 kommunerna. Kommittén har identifierat en möjlig finansiering på cirka 500 miljoner kronor som kan avsättas i näringspolitiska och tillväxtfrämjande åtgärder i ett riktat paket. Det kan exempelvis handla om åtgärder som prövats i Norge i form av ytterligare sänkta arbetsgivar- och egenavgifter och avskrivning av studieskulder. (*förslag 10*)

KOMMENTAR

Det är bra att detta särskilda paket görs och det bör verkställas så snart det är möjligt. Vi har fått synpunkter på att det är för få kommuner som omfattas. Exempelvis delas vissa län upp. Men vi har också förstått att vissa kommuner undrar varför de är med på listan. Vi kommer att ställa oss bakom förslaget och föreslå att det, om det skulle visa sig vara framgångsrikt, utökas till att omfatta fler kommuner. Vi anser att detta är en viktig del som kompletteras med översynen av skatteutjämningsystemet. Det är bra att utredningen inspirerats av Norge som har en bra regionalpolitik. Som ett inlägg i diskussionen om finansiering är det viktigt att framhäva att alla dessa kommuner är rika på naturresurser, vilka i sin tur bidrar till Sveriges välfärd. Enbart fastighetsskatten på vattenkraftverken i Ragunda kommun inbringar årligen 500 miljoner kronor till den statliga kassan. Det motsvarar hela summan för satsningen.

2.3.5 Kunskapsutveckling om näringsliv i landsbygderna

Ett forskningscentrum inrättas för att utveckla och sprida kunskaper om entreprenörs- och företagsutveckling i landsbygder, i synnerhet i glesa och mycket glesa landsbygder. Centrals kunskapsutveckling ska också öka medvetenheten om skillnader i villkoren för kvinnor och män att driva och utveckla företag i landsbygder. Ett viktigt mål är att skapa jämställda villkor för näringslivsutveckling. (förslag 11)

KOMMENTAR

Vi understryker vikten av att detta centrum inte centraliseras utan att det blir ett forskningscentrum som finns spritt i hela landet och tacklar alla Sveriges landsbygder. Att här göra en traditionell instans skulle inte gynna utvecklingen. Det gäller att tänka nytt, smart och digitalt.

Vi föreslår också att forskningscentrumet ska få ett utökat uppdrag att studera konsekvenser och samla forskning som härrör till den urbana normen och storstadsmaktordningen så att dessa normer kan motverkas. För att lyckas med det behövs mer kunskap på området och här skulle Sverige kunna vara en föregångare – att rural forskning vidgas till ett strukturellt synsätt som handlar om hela samhället och inte bara rör sig kring jordbruk och areella näringar.

Vi föreslår också att forskningscentrumets uppdrag utökas. Centrumet borde studera den urbana normens och storstadsmaktordningens konsekvenser och samla forskning som rör detta. För att lyckas motverka dessa normer behövs mer kunskap på området och här skulle Sverige kunna vara en föregångare och införa ett strukturellt synsätt i den rurala forskningen som inkluderar hela samhället och inte bara rör sig kring jordbruk och areella näringar.

2.3.6 Servicegaranti

Tillväxtverket ges i uppdrag att utreda möjligheten till och utformningen av en servicegaranti vid myndighetsutövning riktad till små- och medelstora företag. (förslag 12)

KOMMENTAR

Vi understryker att det inte bara är viktigt för företagen att ha servicegaranti utan även för invånare och civilsamhälle. Ofta sammanlänkas dessa grupper, men uppdraget och skrivningen bör vidgas till att omfatta mer än små- och medelstora företag.

Redan idag har stödet till lanthandlarna införts vilket är en bra början. Det är dock viktigt med statlig närvaro i hela landet. Det är en av de viktigaste frågorna som människor i allmänhet hänvisar till. Det visar bland annat vårt interna arbete i rörelsen men också vår Novusundersökning.

Service kan se annorlunda ut idag med de nya möjligheter som ny teknik ger. Men alltjämt är det viktigt med fysisk närvaro, framförallt när det gäller livsmedel och drivmedel. Det gäller också att bygga en logistik kring denna service för att tillgängliggöra den.

Regelförenkling är en viktig del i förbättrad service och något som många vittnar om är av stor betydelse för utveckling i såväl landsbygder som städer.

3. Digital kommunikation och transportinfrastruktur

DELMÅL

- *Hela landet drar nytta av digitaliseringens möjligheter*
- *En infrastruktur som säkerställer person- och godstransporter till medborgarna och näringslivet i landsbygderna.*

GENERELLA SYNPUNKTER

Som vi länge framhärdat är detta en helt avgörande fråga för att kunna leva, verka och bo på en plats. Det är avgörande för all framtida landsbygdsutveckling. Att inte ha digital uppkoppling kommer att vara som att inte ha el. Därför är det nödvändigt och glädjande att man höjer breddbandsmålet.

Vi kan sakna en diskussion om den offentliga förmågan att leverera digitala tjänster på landsbygden, främst på kommunal och regional nivå, och hur man tänker utveckla denna service så att människor på landsbygden får sina servicebehov uppfyllda där de bor och verkar.

Vi ser också en fortsatt stor efterfrågan av stöd och hjälp i dessa frågor. Med nya regelverk har det blivit ännu krångligare att söka och motta breddbandspengar. Fiberföreningar har problem med upphandling, projektadministration, likviditet, återbetalningskrav och så vidare. Det försvårar arbetet med breddbandsutbyggnaden och är egentligen en enkel sak att komma till rätta med då det handlar om regelverk och stöd, inte om finansiering. Vi ser Byråtsforum som en mycket viktig del i att stötta föreningarna. Detta som komplement till fiberlotsar, Breddbandsforum och koordinatörerna.

Däremot är vi tveksamma till om de avsatta medlen kommer att räcka och regeringen bör ha det i åtanke i de kommande budgetarna. Detta är den i modern tid viktigaste infrastrukturesatsningen.

Utbyggnaden av 5G bör prioriteras för landsbygdens boende och företagare samt för självkörande fordon.

3.1 Hela landet ska kunna dra nytta av digitaliseringens möjligheter

Regeringen beslutar om ett nytt mål som innebär att alla i hela landet ska ha tillgång till digital infrastruktur med överföringskapacitet med minst 100 Mbit/s senast 2025. (förslag 13)

Regeringen ser över förordningen (2003:396) om elektronisk kommunikation med huvudsyftet att avsevärt höja nivån för samhällsomfattande tjänster (SOT-nivån). (förslag 14)

Statens digitala infrastruktur samordnas i enlighet med förslagen i betänkandet Statens breddbandsinfrastruktur som resurs (SOU 2016:1). (förslag 15)

Regeringen utreder hur digital infrastruktur kan organiseras som ett femte transportslag efter 2025. (förslag 16)

3.1.1 Stora behov av bredbandutbyggnad i landsbygderna

Regeringen säkerställer tillgången till bredband för de hushåll och företag som står utan uppkoppling i samband med avvecklingen av kopparnäten. *(förslag 17)*

Bredbandsforum ges i uppdrag att ansvara för att samordna en främjandeverksamhet för potentiella små nät i landsbygderna. *(förslag 18)*

3.1.2 Fullborda bredbandsutbyggnaden

Regeringen anslår 300 miljoner kronor årligen till Post- och Telestyrelsen så att myndigheten ska kunna fördela medel till länsstyrelserna för att fullborda bredbandsutbyggnaden. Inom ramen för anslaget har även Post- och Telestyrelsen möjlighet att upphandla bredband till hushåll och företag som saknar uppkoppling. *(förslag 19)*

Jordbruksverket ges i uppdrag att utforma bredbandsstödet inom landsbygdsprogrammet 2021–2027 så att länsstyrelserna tillsammans med regionalt utvecklingsansvariga och kommuner kan upphandla bredband med hög överföringskapacitet. *(förslag 20)*

Post- och Telestyrelsen får meddela föreskrifter i form av riktlinjer för ett nationellt förfrågningsunderlag som till delar ska kunna anpassas till regionala utvecklingsstrategier, regionala bredbandsstrategier samt andra regionala förutsättningar. *(förslag 21)*

Regeringen förtydligar de regionala bredbandskoordinatörernas uppdrag, så att det framgår att dessa utgör kontaktpunkt gentemot aktörerna som ingår en upphandling. *(förslag 22)*

KOMMENTAR

Vi är mycket positiva till de skrivningar som finns kring bredband och telefoni i utredningen. Det visar att man tagit frågan på allvar och att hela landet ska vara en del av den digitala världen. Det i sin tur leder till ökade möjligheter för jobb och företagande, men också utbyggnad av digitala tjänster både inom privat och offentlig sektor. Det skulle gynna Sverige som är ett vidsträckt land i allmänhet och glesbygden i synnerhet.

3.2 Säkerställa transportinfrastrukturen i landsbygderna

3.2.1 Regeringen bedömer vilka konsekvenser en förändring av skatter och avgifter inom det transportpolitiska området får för möjligheten att nå de landsbygdspolitiska målen. (*förslag 23*)

Länsstyrelserna ges i uppdrag att redovisa landsbygdernas behov av underhåll och investeringar i transportsystemet i planeringsunderlaget till länsplanerna för regional transportinfrastruktur. (*förslag 24*)

Trafikverket ges i uppdrag att ange specifika objekt eller andra åtgärder i landsbygderna, som ska prioriteras i transportplaneringen på regional nivå. (*förslag 25*)

KOMMENTAR

Att se över skatter och avgifter och eventuellt ha differentierade avgifter är mycket bra.

Det är viktigt för människor och företagare att det finns bra vägar. Idag fördelas resurser efter folkmängd vilket gör det svårt att upprätthålla god vägstandard på många mils väg i framförallt norra Sverige. Detta bör ses över. Det är bra att se över planer och fördelning, men vi vill än en gång varna för den urbana normens starka genomslag och att när man genomför detta också har mätmetoder för att se en förändring. Annars blir det lätt kejsarens nya kläder.

Det är dock viktigt att inte spela ut olika delar av landet mot varandra då brister av underhållet finns överallt. Troligtvis måste mer medel tillföras systemet för att komma till rätta med problemen.

3.2.1 Regeringen förtydligar att planeringen av enskilda vägar ska behandlas i länstransportplanerna. (*förslag 26*)

Regeringen tar initiativ till en översyn av reseavdraget. Utgångspunkten bör vara att avdraget ska vara avståndsbaserat. (*förslag 27*)

KOMMENTAR

Det är bra att det sker en översyn av reseavdraget som idag gynnar andra grupper än vad som var tänkt.

Regeringen lägger fram förslag som underlättar samordningen av olika typer av persontransporter i landsbygderna. (*förslag 28*)

Regeringen underlättar så att ideell och kostnadsdelande samåkning blir tillåten i landsbygderna. (*förslag 29*)

Regeringen prioriterar landsbygderna vid testverksamhet och mer permanent införande av självkörande fordon. (*förslag 30*)

KOMMENTAR

Vi anser att det finns en defensiv hållning till persontransporter på landsbygden. Är det bara personbilar som ska gälla? Fler transportsätt bör utvecklas med kollektiva lösningar. Samordning av kollektivtrafik och persontransporter borde premieras med anropsstyrda transporter som möjliggörs av den moderna digitala tekniken. Detta skulle förbättra resmöjligheterna på landsbygden och minska resekostnaderna.

Det är bra att landsbygder blir testverksamhet för självkörande fordon. Det skulle underlätta mycket för de som idag är bilberoende.

Det finns heller inget skrivet om vikten av att upprätthålla och bygga ut järnvägen i Inlandet och Norra Sverige. En sådan satsning skulle leda till mer fossilfria transporter av gods och människor.

4. Kompetensförsörjning

DELMÅL

- *Utbildningssystemet säkerställer kompetensförsörjningen och ökar tillgängligheten till högre utbildning i hela landet.*

4.2 Universitet och högskolor ges i uppdrag att öka tillgängligheten till högre utbildning i hela landet. (förslag 31)

GENERELLA SYNPUNKTER

Det är bra att vikten av högre utbildning synliggörs, att man försöker skapa en struktur kring det som möjliggör utbildning i hela landet och att man anpassar utbildning efter lokala förutsättningar.

Det man inte berört i lika stor utsträckning är vikten av likvärdig grund- och gymnasieskola. Det är en fråga som är mycket viktig i vår rörelse. Vi förstår att det är ett kommunalt ansvar med grundskola och delar av detta kan kompenseras med en förändring av skatteutjämningsystemet. Men likväl vill vi påpeka vikten av att ha bra grundskolor i hela landet eftersom när de unga försvinner så är det svårt att i nästkommande generationer få befolkningstillväxt i byn. Vi föreslår att ett särskilt stöd också riktas till glesbygdskolor.

Regeringen ser över indikatorerna inom resurstilldelningssystemet i syfte att göra utbildningarna mer relevanta för de lokala arbetsmarknaderna. (*förslag 32*)

KOMMENTAR

Ett sätt skulle vara att staten tillsammans med hela högskolevärlden skapar en digital högskoleorganisation likt "Open University" i Storbritannien.

4.3 Utbildningscentra för högre utbildning

Regeringen säkerställer att det finns utbildningscentran för högre utbildning i kommuner i FA-regioner utan högskola/universitet och med få lärcentra, samt i kommuner som berörs av kommitténs näringslivspaket till kommuner med extra stora utmaningar. (*förslag 33*)

Ett årligt statsbidrag införs för att landsbygderna ska kunna etablera och utveckla utbildningscentra för högre utbildning. (*förslag 34*)

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) får i uppdrag att följa upp och utvärdera satsningen på utbildningscentra. (*förslag 35*)

KOMMENTAR

Bra att det satsas resurser på detta och att man säkerställer tillgång till högre utbildning samt att det finns en plan för uppföljning.

4.3.1 Tillväxtverkets uppdrag om att utveckla riktlinjerna för regionalt kompetensutvecklingsarbete kompletteras, så att kompetensplattformarna utvecklas med huvudsyftet att förse utbildningscentra med analyser av rekryterings- och utbildningsbehov i närområdet. (*förslag 36*)

4.3.2 Regeringen säkerställer regional spridning av utbildningsplatser i landsbygderna och beaktar kommitténs förslag om utbildningscentra i andra satsningar inom kunskapslyftet. (*förslag 37*)

Regeringen uppmärksammar kravet om villkorad finansiering av platserna till yrkesvux i de gleasa och mycket gleasa kommunerna i landsbygderna. (*förslag 38*)

4.4 Fler med högre utbildning i kommuner med extra stora utmaningar

Regeringen utreder om det ska bli möjligt att minska studieskulderna för de som bor och är yrkesaktiva i de 23 kommunerna med extra stora utmaningar. (förslag 39)

KOMMENTAR

Ett bra förslag som kan utökas om det visar sig framgångsrikt. Det är dock viktigt att man låter detta verka under en längre tid så att det verkligen ges möjlighet att skapa goda effekter.

5. Samhällsplanering och bostadsbyggande

DELMÅL

- *Bosättning i landsbygderna underlättas.*
- *En samhällsplanering som underlättar landsbygdernas utveckling.*

5.1 Landsbygderna i den kommunala översiktsplaneringen

Boverket ges i uppdrag att utarbeta en vägledning för hur landsbygdernas värden och utvecklingsmöjligheter ska kunna redovisas inom ramen för den kommunala översiktsplaneringen. (förslag 40)

KOMMENTAR

Vi framhåller vikten av att i den kommunala översiktsplaneringen ta fram och ta med lokala utvecklingsplaner där byarörelsen delta i planering och utveckling av lokalsamhället.

Detta är ett område som är väsentligt för landsbygdens utveckling. I Sörmland gjorde länsbyggerådet en analys som visade att i 40 orter på Sörmlands landsbygd saknades mellan 2 000-4 000 nya bostäder akut 2015. Men detta stämmer inte med kommunernas bostadsförsörjningsprogram eftersom de flesta av länets kommuner inte bedömde att det var brist på bostäder på landsbygden. Man såg inte landsbygdens behov då man hade fullt upp med att lösa centralortens behov. Detta visar att man inte har samma omtanke om landsbygden i sin planering. Det är därför viktigt att lokalsamhället får delta i arbetet, men också att man är medveten om de rådande tankesätt och normer som präglar översiktsplaneringen idag.

Vi ser också vikten av att skapa förenklade regler för bostadsbyggande på landsbygden.

Forts. sid 17

Det är viktigt att deltagandet i regionala och kommunala planeringsprocesser inte sker endast genom ett samrådsförfarande, utan sker i framtagandet av planerna. Att ansvarig myndighet förstår vikten av att få med den kunskap man har genom att bo, leva och verka på en plats, och att det gynnar slutprodukten likväl som implementeringen. Blir man ställd inför fullbordat faktum blir man en "motborgare" istället för en medborgare. Dessa processer måste dock utformas så att man som myndighet verkligen delar med sig av sin makt och låter första nivåns representanter få verkligt inflytande.

4.4 Riksintressen påverkar

Regeringen tar initiativ till att begränsa och precisera riksintressenas areal med syfte att underlätta landsbygdernas utveckling. (förslag 41)

KOMMENTAR

Lokal förvaltning handlar om att ge lokalbefolkningar ökat inflytande över hur gemensamma naturresurser, som idag förvaltas av staten, kan samförvaltas på platsen där de bor. Det kan ske genom att myndigheter överläter delar av sitt uppdrag till lokala grupper och att olika intressegrupper och myndigheter kommer överens om hur inflytande och förvaltningsuppgifter ska fördelas. Enligt internationella studier leder lokal förvaltning till en mer långsiktig hållbar förvaltning av naturresurserna. Detta är inte bara en fråga för naturvården, den handlar i ännu högre grad om landsbygdspolitik, demokrati och hållbar utveckling.

Vi föreslår att man förtydligar uppdraget att understödja decentraliserad förvaltning. Tidigare försök att decentralisera naturresursförvaltningen har delvis misslyckats på grund av motstånd från myndigheterna. Därför behövs tydligare direktiv och regelverk från regeringen till länsstyrelserna och lokala aktörer. Vi föreslår en oberoende utredning kring effekterna av regeringens arbete för lokal förvaltning.

Forskning behövs även för att utveckla modeller för lokal förvaltning. I Norge har man valt en modell för lokal förvaltning i hela landet. I Sverige finns några värdefulla pilotprojekt. Laponiatjuottjudus är ett bra exempel på hur man ur ett samiskt perspektiv kan förvalta kulturmiljön och världsarvet Laponia. Utifrån gjorda erfarenheter bör det utvecklas modeller för lokal förvaltning, anpassade för olika förutsättningar, att tillämpa i hela Sverige.

5.1.2 Enklare att bygga i strandnära lägen

Regeringen säkerställer att reformeringen av strandskyddsbestämmelserna får avsedd effekt. (förslag 42)

KOMMENTAR

I väldigt många sammanhang där vi pratar om landsbygdsutveckling kommer frågan om strandskydd upp. Det finns ett utbrett missnöje där framförallt länsstyrelsernas hårda tolkning av strandskyddet hindrar bostadsbyggande i landsbygderna. Trots att det inte varit med i utredningsdirektivet tycker vi det är bra att kommittén lyfter frågan och hoppas verkligen att den ska kunna lösas på ett bättre sätt än nuvarande hantering.

5.1.3 Översyn av VA-lagen

Regeringen gör en översyn av VA-lagstiftningen i syfte att underlätta bostadsbyggandet och åtgärdandet av icke godkända avlopp i landsbygderna. (förslag 43)

5.2 Ett ökat behov av bostäder

5.2.1 Förbättrade krediter för byggande

Regeringen utreder om långivning till boende i landsbygderna underlättas genom införandet av särskilda landsbygdslån för byggande av egna hem, hyresrätter, ägarlägenheter, kooperativa hyresrätter och bostadsrätter i landsbygderna. (förslag 44)

KOMMENTAR

Som utredningen också belyser, förhindrar nuvarande låneregler bostadsbyggande på landsbygden. Den väldigt starka kraften hos affärsbankerna att centralisera och ha mallar för all verksamhet innebär att landsbygdens förutsättningar inte blir synliga. Här är Sparbankerna, JAK och Ekobankerna bra aktörer, men bör få bättre förutsättningar för att kunna verka på landsbygden. Men allt krångligare regelverk och åtstramningar drabbar dessa aktörer. Som utredningen också nämner vet vi att personkännedom i många fall är helt avgörande för lån och investeringar och den har bara de som finns kvar lokalt.

Punkt 44 är mycket central liksom att kommunerna har tvingats att marknadsanpassa sina allmännyttiga bostadsbolag, vilket har minskat kommunernas möjlighet att verka på landsbygderna. Mer fokus bör satsas på finansiella insatser för hyresbostäder på landsbygden. Vi saknar även en diskussion om de omfattande behoven av bostäder för nyanlända.

6. Kommersiell service, välfärdstjänster och kultur

DELMÅL

- *God tillgång till kommersiell service.*
- *Likvärdig tillgång till vård, skola och omsorg oberoende av bostadsort.*
- *Likvärdiga möjligheter att utöva och uppleva kultur oberoende av bostadsort.*

6.2.1 Statlig vägledning till kommunerna

Boverket ges i uppdrag att utarbeta en nationell vägledning till kommunerna om hur ett serviceperspektiv kan tillföras den kommunala översiktsplaneringen. (*förslag 45*)

KOMMENTAR

Det är bra att frågan om service lyfts upp i utredningen. Vi hade önskat att det skulle vara tydligare att man måste tillvarata civilsamhällets kunskap när det gäller service och serviceutveckling och som en viktig del i planeringen.

Det är också viktigt att här inte tänka i stuprör utan att möjliggöra olika lösningar som kan innefatta statliga, regionala och kommunala servicetjänster tillsammans med kommersiella och ideella.

Ett resonemang bör föras om vilken statlig samhällsservice som ska finnas i varje kommun eller inom ett rimligt avstånd.

Vi tycker att man ska fortsätta satsningen på service och servicepunkter och finansiera utvecklingen av dessa i den statliga budgeten för att säkerställa servicenivån i hela landet.

6.2.2 Posttjänster i landsbygden

Regeringen avvisar i beredningen av postlagsutredningens betänkanden de förslag som innebär en försämring av postservicen i landsbygderna. (*förslag 46*)

KOMMENTAR

Vi hänvisar till vårt tidigare inlämnade remissvar.

6.2.3 Kreditinstitutens ansvar för betaltjänster

Kreditinstitutens ansvar för att tillgodose sina kunders behov av betaltjänster och kontanthantering bör regleras i lagen om betaltjänster. Även företag och föreningar ska omfattas av rätten att öppna betalkonton med grundläggande funktioner, som uttag och insättning av kontanter. (*förslag 47*)

6.4.1 Anpassa kommunala utjämningsystemet

Regeringen lägger fram förslag med syfte att anpassa det kommunala utjämningsystemet till ändrade förutsättningar samt gör en översyn av statsbidragen till kommunerna. (förslag 48)

KOMMENTAR

En punkt som inte är en kioskvältare, men som på lång sikt skulle kunna skapa likvärdiga förutsättningar, är en översyn av det kommunala utjämningsystemet. Det är idag mycket svårt att överblicka. Bara ett fåtal personer kan systemet. Det finns kritik från båda håll (de som är bidragstagare och bidragsgivare). Systemet måste uppdateras och staten måste styra bättre vad det är man vill utjämna samt att utjämningsystemet blir lättare att hantera för alla aktörer. Det måste skapas bättre planeringsmöjligheter och större förutsägbarhet.

En annan viktig del är finansieringsprincipen, alltså att beslut som fattas på statlig nivå ska finansieras med statliga medel. Det får inte bli reformer som skjuter över kostnader på kommunerna.

Förslaget om mer generella statsbidrag är mycket bra.

6.4.2 Kommunernas förmåga att rekrytera personal bör stärkas

Regeringen tar initiativ som syftar till att öka kommunernas förmåga att rekrytera personal. (förslag 49)

6.6 En lokaljournalistik i kris

KOMMENTAR

Här har utredningen inga konkreta förslag utan hänvisar till medieutredningen. Men vi vill precis som utredningen påpeka vikten av att ha lokal journalistik i hela landet. Där har staten via public service ett oerhört stort ansvar. Men också genom presstödet och att man på andra sätt kan underlätta möjligheterna att bedriva lokal journalistik. Vi har en stor oro för den skeva mediatäckningen med allt mer centraliserade redaktioner. Staten borde ge tydliga direktiv till aktörer inom public service (och de som får statligt stöd i någon form) att resurser ska fördelas så att de har möjlighet att på ett djupt och genomgående sätt ge en relevant och rättvisande bild av hela landet.

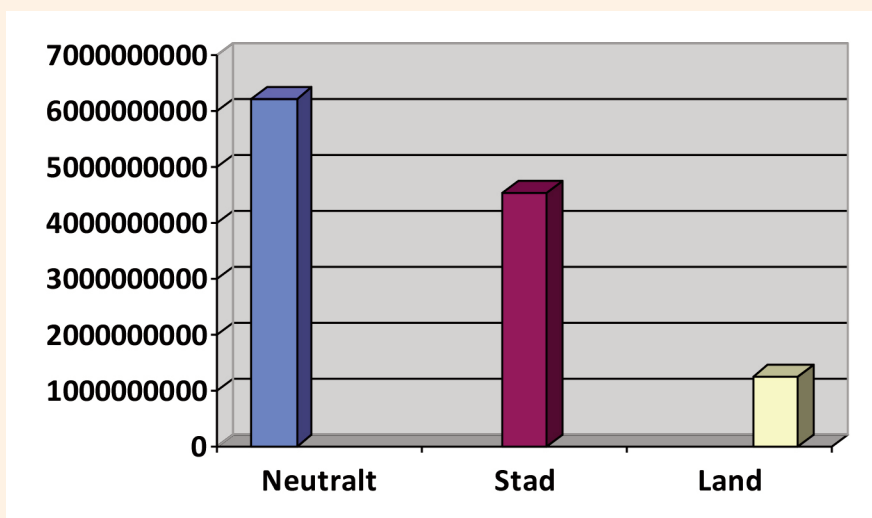
6.7.1 Kulturen behöver bli mer tillgänglig i landsbygderna

Kulturrådet ges i uppdrag att redovisa hur myndigheten arbetar för att bidra till att göra kulturen tillgänglig i Sveriges landsbygder. (förslag 50)

Kulturanalys ges i uppdrag att analysera tillgänglighet och deltagande i kulturaktiviteter i Sveriges landsbygder. Kulturanalys ska ge förslag på åtgärder för att stärka kulturdeltagandet i landsbygderna. Kulturanalys ska genomföra uppdraget i dialog med aktörer inom kultursektorn. (förslag 51)

KOMMENTAR

Vi är mycket glada att se att kulturen har tagit plats i utredningen. Kultur är en viktig del i ett demokratiskt och intressant samhälle. Vi ser idag en skevhet i fördelning av medel. Vi har gjort en undersökning av 2015 års budget där fördelningen ser ut på följande sätt:

Även om Kulturrådet och Kulturanalys får i uppdrag att analysera och redovisa hur det står till med kultur i hela landet, så finns det en fortsatt oro över att resurserna ändå kommer att fördelas så att det mesta av budgeten läggs på städer och större institutioner. Det behövs för att ha både bredd och spets på kultur men det är samtidigt viktigt att kunna sprida kultur över hela landet och att så många som möjligt kan ta del av kulturella aktiviteter. Här gör idag de ideella organisationerna, studieförbunden och teaterföreningarna ett oerhört stort jobb.

När jobbet som ålagts Kulturrådet och Kulturanalys är gjort återstår det svåra, nämligen att diskutera hur man ska åstadkomma att alla bygder får ta del av en mångfald av kultur.

7. Statens närvaro

DELMÅL

- *Staten är fysiskt närvarande i landsbygderna med arbetsplatser, myndighetsservice och polis.*

7.1.1 Moratorium för nedläggning av Arbetsförmedlingens lokala kontor

Arbetsförmedlingens pågående nedläggning av lokalkontor på ett 100-tal orter avbryts till dess att konsekvenserna av nedläggningarna har utvärderats. (förslag 52)

KOMMENTAR

En bra och nödvändig åtgärd som bör verkställas direkt om man menar allvar med att det fortsatt ska finnas statliga jobb i hela landet. Man bör även se över hur Migrationsverket hanterar förläggningen av sina tjänster.

7.1.2 Polisen ska finnas på plats i varje kommun

Regeringen ställer konkreta tidsatta krav på hur snabbt polisen ska vara på plats vid allvarliga brott. (förslag 53)

Regeringen bör kontinuerligt följa upp och säkerställa polisens lokala närvaro, inte minst i landsbygderna. (förslag 54)

KOMMENTAR

Polisens närvaro är en mycket viktig symbolfråga. Polisen bör, precis som räddningstjänst och ambulans, ha tidsatta krav för prio ett larm. Det är ett bra förslag som inte bör ta alltför lång tid att genomföra.

Det är också viktigt att polisen återigen skapar ett förtroende på landsbygden då detta idag är naggat i kanten. Förtroendet för polisens vilja och förmåga att lösa brott på landsbygden måste öka och polisen ska ingripa även på landsbygden.

7.1.3 Ny organisation för statlig lokal service

Den lokala serviceverksamhet som i dag utförs av Försäkringskassan, Skatteverket och Pensionsmyndigheten förs över och samlas i en ny organisation. Där det är möjligt samlas Arbetsförmedlingens, Polismyndighetens och Migrationsverkets lokala serviceverksamhet med den nya organisationen. (förslag 55)

Samverkan mellan de myndigheter vars lokala servicefunktioner bryts ut och den nya organisationen regleras i respektive myndighets instruktion. (förslag 56)

Den lokala serviceorganisationen ska ha minst ett kontor i varje FA-region. FA-regioner som saknar servicekontor 2016: Vimmerby, Torsby, Vansbro, Malung-Sälen, Storuman, Kramfors, Åsele, Arjeplog, Jokkmokk, Överkalix. (förslag 57)

7.1.4 Statliga tjänster omlokaliseras från Stockholm

Kommittén rekommenderar att 10 000 tjänster vid statliga myndigheter i Stockholms FA-region under en fem till sjuårsperiod omlokaliseras till FA-regioner i behov av statliga arbetstillfällen. (*förslag 58*)

När en ny myndighet inrättas ska en lokalisering utanför storstadskommunerna alltid vara förstahandsalternativet. (*förslag 59*)

KOMMENTAR

Utredningen vill omlokalisera 10 000 statliga jobb från Stockholm. Den visar tydligt att mellan åren 2008-2014 flyttades lika många jobb till Stockholm från resten av landet. Så detta förslag innebär egentligen en återetablering, då det funnits statliga jobb i samma omfattning tidigare ute i landet, men dessa centraliserades. Det är bra att man planerar att göra detta under längre tid och att det då finns en beredskap i de kommuner som dessa tjänster ska förläggas i.

Det blir dock en paradox när man samtidigt som detta läggs fram avvecklar statlig verksamhet på Gotland och lägger en ny myndighet i Göteborg. Ska man få trovärdighet och skapa förändring bör detta förslag och direktiv snarast genomföras för att förhindra fler sådana typer av beslut.

En viktig del i detta är att man årligen redovisar och följer upp hur fördelningen av statliga arbeten ser ut för att på ett tidigt stadium motverka den smygcentralisering som skett det senaste decenniet.

Vi är medvetna om att enbart statliga jobb inte kan få landsbygden att växa, men de skapar jobb och kringjobb som har betydelse och det är en signal från staten att de ser och värnar om hela landet.

En del i detta förslag kan också vara att premiera företag och myndigheter som låter sina anställda arbeta på distans.

8. Styrning och samordning av politiken

DELMÅL

- att det i kommittéförordningen stadgas att betänkanden ska ange konsekvenser för landsbygden
- att i regeringens gemensamma beredning av propositioner/andra regeringsbeslut införs en särskild bedömning av beslutens konsekvenser för landsbygderna
- att vissa myndigheters och statliga bolags landsbygdspolitiska ansvar tydliggörs i instruktioner och ägardirektiv
- att det i varje län inrättas en landsbygdsdelegation med samordningsuppdrag av de statliga myndigheternas verksamhet inom landsbygdspolitiken.

8.1.1 Alla statliga utredningar får i uppdrag att beakta konsekvenser för landsbygdens utveckling

I kommittéförordningen stadgas att kommittéer i sina betänkanden ska ange konsekvenserna av sina förslag för landsbygdernas utveckling. (förslag 60)

8.1.2 Konsekvenserna för landsbygderna beskrivs i regeringens gemensamma beredning av propositioner och andra regeringsbeslut.

En särskild landsbygdsbedömning av konsekvenser för landsbygderna av regeringens beslut införs (förslag 61)

8.1.3 Regeringen bör tydliggöra vissa myndigheters och statliga bolags landsbygdspolitiska ansvar

Trafikverkets, Post- och Telestyrelsens, Universitets- och högskolerådets, Tillväxtverkets, Statens jordbruksverks, Naturvårdsverkets, Polismyndighetens, Arbetsförmedlingens och länsstyrelsens landsbygdspolitiska ansvar tydliggörs i respektive myndighets instruktion. (förslag 62)

I ägaranvisningarna till Almi och Saminvest ska bolagens samhällsuppdrag för kapitalförsörjning till näringslivet i hela landet förtydligas, i synnerhet för företag som är verksamma i glesbygderna. (förslag 63)

KOMMENTAR

Att, vad vi kallar, landsbygdssäkra besluten är kanske ett av de viktigaste förslagen i detta dokument. Det skulle innebära att alla beslut ska passera den luppen och då har man chans att justera, omvärdera och anpassa besluten så de inte missgynnar landsbygden, vilket är absolut nödvändigt.

Det är bra med tydliga ägardirektiv och styrning i dessa frågor då myndigheterna och bolagen uppenbarligen inte klarar av det på egen hand.

Vi skulle också vilja se att även regioner, län och kommuner inför landsbygdsbedömning även på sina nivåer. Sammantaget skulle det skapa en säkerhet i besluten på alla nivåer.

Vi bedömer att det behövs kunskapshöjande instanser på alla myndigheter och verk, men också ett tydligt ledarskap för att förbättra kulturen.

8.1.4 Länsstyrelsernas roll inom landsbygdspolitiken stärks

Regeringen ser över länsstyrelsernas finansiering i syfte att öka förvaltningsanslagets andel av finansieringen. (*förslag 64*)

8.1.5 Landsbygdsdelegationer inrättas i länen

I varje län inrättas en landsbygdsdelegation. Inom ramen för länsstyrelsernas samordningsuppdrag ska landsbygdsdelegationerna i länet samordna de statliga myndigheternas verksamhet inom landsbygdspolitiken. (*förslag 65*)

I landsbygdsdelegationerna ska ingå representanter för Trafikverket, Post- och Telestyrelsen, Tillväxtverket, Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Polismyndigheten, Arbetsförmedlingen, länsstyrelsen, universitet och högskolor samt kommuner och landsting/samverkansorgan. Andra myndigheter, organisationer och sammanslutningar kan också ingå om landsbygdsdelegationerna finner det lämpligt. (*förslag 66*)

Landsbygdsdelegationerna leds av landshövdingarna och biträds av varsitt sekretariat som länsstyrelserna ansvarar för. (*förslag 67*)

KOMMENTAR

Vi tycker att detta är bra, men anser att civilsamhällets aktörer bör vara inbjudna till samverkan. Detta nämns i överenskommelsen, men det är bra om det förtydligas även här. Dessa myndigheter kan inte göra jobbet själva. Det är i samverkan med andra aktörer som lever och verkar i bygderna som utveckling sker.

Länsstyrelserna har under de senaste 20 åren i många sammanhang haft samordningsansvar för olika aktörer, nu senast viltvårdsdelegationen, utan något direkt konstruktivt resultat.

8.1.6 En tydligare reglering av den statliga styrningen av landsbygdspolitiken

Statliga myndigheters ansvar för landsbygdsutvecklingen regleras i en särskild förordning. (förslag 68)

Jordbruksverket ska på nationell nivå främja och följa upp arbetet med att nå målen för landsbygdspolitiken. (förslag 69)

Jordbruksverket ska på nationell nivå främja och samordna Trafikverkets, Post- och Telestyrelsens, Universitets- och högskolerådets, Tillväxtverkets, Tillväxtanalys, Vinnovas, Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets, Polismyndighetens, Arbetsförmedlingens, Kulturrådets och länsstyrelsernas arbete med de nationella målen för landsbygdspolitiken. (förslag 70)

KOMMENTAR

Vi föreslår att regeringen i sina regleringsbrev till statliga myndigheter skriver in samarbete med och stöd till civilsamhällets organisationer.

9. Bättre förutsättningar för civilsamhället

DELMÅL

- *Staten främjar det civila samhällets engagemang i landsbygdernas utveckling.*

9.3.1 Förstärkning, förnyring och förnyelse genom folkbildning

Regeringen förstärker bidraget till studieförbundens verksamhet i landsbygdsområden. Syftet med förstärkningen är att främja det civila samhällets roll i landsbygdsutvecklingen, i synnerhet för att unga personer samt personer med invandrabakgrund ska få bättre möjligheter och förmåga att delta i lokal samhällsutveckling. Jämställdhetsmålet om att kvinnor och män ska ges samma möjligheter att vara aktiva medborgare ska särskilt beaktas. (förslag 71)

Regeringen uppdrar till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor att utreda på vilket sätt de statliga bidragen till folkbildningen i ökad omfattning kan styras till landsbygdsområden för ovan angivna syften. (förslag 72)

KOMMENTAR

Vi förutsätter att utredningen föreslår utökade medel. Vi uppskattar satsningen till studieförbunden, men anser att fler aktörer ska omfattas och att ökade medel skulle kunna vara sökbara för hela civilsamhället. Förbättra förutsättningarna för ungas organisering på landsbygden genom att öka det offentliga stödet till lokala grupper där unga är aktiva och delaktiga.

9.3.2 Stärkt dialog och samverkan mellan det civila samhället och offentlig sektor

Regeringen uppdrar till Jordbruksverket att stödja samordning och utveckling av nätverk mellan landsbygdsutvecklare anställda i kommuner och regioner. (*förslag 73*)

KOMMENTAR

Även här borde civilsamhället och privat näringsliv medverka.

Lokalt ledd utveckling med Leadermetoden ska tillämpas rikstäckande. (*förslag 74*)

KOMMENTAR

När det blev känt att det skulle finnas vita fläckar i Sverige under denna programperiod protesterade vi högljutt, men fick inget gehör. Leader är en bra metod och ska finnas i hela landet, men ska också tillämpas i de områden där de behövs mest. Idag har systemet blivit för byråkratiserat och svårt, vilket minskar förutsättningarna för lokal utveckling.

9.3.3 Statliga överenskommelser

Regeringen utvidgar sin överenskommelse med civilsamhälles organisationer. Överenskommelsen ska gälla utveckling av kunskaper och arbetssätt för landsbygdsutveckling. (*förslag 75*)

KOMMENTAR

Teckna överenskommelser inom integrationsområdet på regional och kommunal nivå och gör verkstad! De ska föregås av ordentliga dialogprocesser.

Övriga synpunkter

Här följer några övriga synpunkter på saker som antingen saknas helt, eller passar in på flera olika punkter i utredningen. Därför samlar vi dem under denna rubrik.

NAMNBYTE PÅ JORDBRUKSVERKET

Då Jordbruksverket får en allt bredare funktion och roll, så får inte landsbygdsfrågorna reduceras till en jordbruksfråga. Företagande och näringsliv på landsbygden är så mycket mer diversifierat än så. Vi föreslår en namnändring på verket för att understryka den viktiga ändringen att det är landsbygdsfrågor man hanterar. Förslagsvis skulle verket kunna heta Landsbygdsverket istället för Jordbruksverket.

KONTINUERLIG UPPFÖLJNING

Det finns ett starkt urbant synsätt hos de myndigheter som har framträdande roller. Det är därför viktigt att man bygger in system för kontinuerlig uppföljning och analys av myndigheterna och organisationerna så att synsätten förändras och de blir lärande organisationer.

DIGITALISERING

Det är bra med digitalisering och utveckling av e-tjänster. Det är dock viktigt att påpeka att de inte kan ersätta alla typer av tjänster. I vissa fall behövs mänskliga möten. Digital myndighetskontakt får med andra ord inte vara det enda alternativet.

LOKALT INFLYTANDE

Vi skulle gärna se att fler frågor fick lösas lokalt. Till exempel frågor om jakt, friluftsliv och strandskydd.

REGELFÖRENKLINGAR

Se över regelverket så att det blir lättare att starta och driva lokal och småskalig verksamhet. Tillsynsavgifter med mera måste anpassas till verksamhetens omfattning.

MEDFINANSIERING

Vi föreslår att man ser över systemet med medfinansiering av lokala utvecklingsmedel, infrastruktursatsningar och statliga stöd då de mer utsatta glesbygdskommunerna ofta har svårt med medfinansieringen. Det skapar en ännu större brist på jämvikt mellan rika och fattiga kommuner och möjligheten till utveckling.